

Приходько М.М.

Український державний університет Михайла Драгоманова

АКТИВІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ ПОЛЯКІВ АВСТРО-УГОРЩИНИ В ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ 20 СТ. В ПРИЗМІ ДІЯЛЬНОСТІ «ТОВАРИСТВА АГРАРІЇВ ТІШИНСЬКОГО КРАЮ»

Аграрні товариства Тішинського регіону розвивались в умовах специфічної в етнічному аспекті адміністративної одиниці Австро-Угорщини, так «Коли ми запитуємо людей за межами Тішинської Силезії, що у них асоціюється з Тішином, понад 80 відсотків відповідають, що з краєм вони пов'язують слово: «кордон». Кордон надавав певну відкритість, контакт з іншими культурами, мовами, як на рівні приватних емоцій, так і на рівні історичного чи політичного досвіду. З огляду на це саме багатокультурність характеризувала край, в умовах якого кожна етнічна група самостійно створювала та розвивала власні інститути громадянського суспільства.

Аналітичний матеріал для цієї статті складається переважно з опублікованих в першій чверті 20 ст. випусків журналу «Силезький аграрій» (Rolnik Szlaski), які різнобічно інформують про діяльність польського кластеру в аграрній галузі краю.

В статті зроблена спроба на основі матеріалів часопису досліджуваного товариства прослідкувати актуальні проблеми тогочасних аграріїв краю, з огляду на які відбувався суспільний дискурс, в межах якого формувалися та ставилися питання висвітлені на шпальтах часопису.

В статті послідовно розглянуті рефлексії авторського колективу часопису, як монолог, як звернення, як апеляція інтелектуального центру аграрного руху краю до своїх адептів – фермерів які належали до польської громади.

В призмі даних публікацій, розглянуто відношення тогочасного польського громадського руху до зростання ефективності польського фермерства, його конкурентоспроможності в умовах змін технічного укладу в сільській місцевості.

Проаналізовано наратив на базі якого вимальовується тогочасний код людської поведінки поляків в багатоетнічному суспільстві краю, в умовах відсутності національної держави.

Знаковими аспектами статті є боротьба за польську роль у сільському господарстві краю та модернізація польських аграрних господарств, через вдосконалення техніки, використання сучасних фінансових інструментів, економічних механізмів та самоосвіти.

Прослідковано, що саме ідея самовдосконалення була основою тогочасної польської преси, позиціонувалась як особлива панацея для збереження польської долі аграрного ринку в добу посилення конкуренції з німецьким та чеським фермерським бізнесом.

З'ясовано, що сільськогосподарські товариства, що виникли, як осередок консультування в галузі сільського господарства, намагалися переломити несприятливу для поляків тенденцію, що виражалася в технічному програві в конкурентній боротьбі з німецькими фермерами краю.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадський рух, кооперація, Тішинська Силезія, Австро-Угорщина.

Постановка проблеми. На даний час, як в українській так і в зарубіжній історіографії, відсутні комплексні праці присвячені зародженню та діяльності громадських товариств польської громади в добу відсутності державності на теренах Австро-Угорщини (кінець 19 ст. – перша чверть 20 ст.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В праці Малгожати Ботлічек «Тішинська Силе-

зія в рефлексіях гуманістів» авторка охарактеризувала поверхнево соціально-етнічну картину регіону, описала базові проблеми громад та спроби їх вирішення, Кароль Станішевський в своєму доробку «Діяльність польських організацій в Західній Пруссії в 1850–1890 роках» аналізує шляхи розвитку польських організацій другої половини 19 ст., без чіткої прив'язки до галузевої належності організації, дослідник Даріуш

Мішевський в своїй розвідці «Боротьба за самоідентифікацію поляків в князівстві Тішинському в другій половині 19 ст. – до 1918 року» зробив спробу описати фундамент для зародження польського громадського руху – самоідентифікацію польської громади, Барбара Жеброкова в доробку «Господарські підгалини самоідентифікації Тішинської Силезії в культурному вимірі» провела паралелі в векторі зростання самоусвідомлення польською громадою регіону своїх культурних особливостей, появу та процес розростання мережі осередків громадських організацій краю.

Постановка завдання. На даний момент відсутні комплексні праці присвячені діяльності аграрних організацій польського народу на теренах Тішинської Силезії на початку 20 ст. На основі широкого масива джерел висвітлюється основні віхи розвитку сільськогосподарської кооперації в Тішинській Силезії на прикладі «Товариства аграріїв Тішинського князівства».

Виклад основного матеріалу дослідження. Лави організації постійно оновлювалися, підсилювалися новими кадрами, так: «До складу членів Товариства аграрного гуртка у Лютині приєдналися – Кудзелка Віктор і Собочик Юзеф з вступними внесками по 2 крони. До аграрного гуртка в Віслі – Єжи Чиж, Павел Штурка та Анджей Кендзьора з внесками в 2 крони» [1]. З огляду на даний фрагмент, можемо підмітити обов'язковий і стандартизований вступний внесок в 2 крони.

Концентрували на собі функції координації в галузі тваринництва регіону, так згідно з оголошенням Головної управи організації: «вирішили цього року організувати в четвер, 6 липня, у Скочеві, конкурс рогатої худоби. Детальніше та про нагороди та програму буде оголошено у майбутньому випуску часопису «Рольнік»» [2]. Подібні конкурси були інструментом заохочення фермерів та мали стимулювати в тваринників селекцію поголів'я.

Розглянемо інтенції очевидців подій заснування аграрного гуртка в Дольній Лешні – «Нарешті і в нас прокинулася думка, і потреба єдності була визнана. Про намір заснувати аграрний гурток ми сповістили Головну Управу аграрних гуртків, яка була ласкава вислати делегатами секретаря п. Тепера та п. Шибінського, директора зимової аграрної школи. 9 травня близько 50 господарів і домробітниць з Дольної та Гурної Лешни та Тршинца зібралися в оселі пані Бузкової. Голова зборів п. Тепер привітав присутніх, потім пан Шибінський своїми добрими повчаннями, прикладами та поясненнями щодо фермерських справ

займав наші думки більше години. По-перше, він оживив і зміцнив у нас ідею і бажання самоорганізації, він підняв потребу, мету і результати аграрних гуртків, потім він навчав нас про вирощування лоша́т, теля́т і порося́т, а також про інші господарські справи. Лекція була настільки зрозумілою і ясною, що у кожного зі слухачів надовго залишилися в пам'яті повчання та настанови» [3]. Як бачимо, головну цінність гуртка вбачали в єдності його членів. Водночас констатувалася зіп'яте творення гуртка. Вже перше інавгураційне засідання гуртка не обійшлося без лекції та мотиваційної промови. З огляду на схвальні відгуки, подібний формат, виявився для селян прийнятною формою взаємодії.

З відгука члена аграрного гуртка у Черлицькому – «У неділю, 7 травня, ми мали засідання аграрного гуртка, на яке до нас прибув пан Шибоський, директор зимової школи, і прочитав нам лекцію «Про заразні хвороби великої рогатої худоби та про перехідний корм від озимого до зеленого». Ми слухали цю лекцію з напруженою увагою, і від усіх членів лунало лише одне побажання, щоб ми могли частіше слухати такі лекції» [4]. Відсутність доступу до інших джерел фахової інформації в селянських колах перетворювала лекції, які відбувалися на засіданнях аграрних гуртків в єдиний канал передачі необхідних знань, знань про оптимізацію аграрної культури.

Формулювали потенційно вигідні проекти, корисні для всіх членів організації: «На загальних зборах аграрного товариства ми звернули увагу на те, що було б дуже рекомендовано, щоб рахунки та баланси всіх кас одночасно були опубліковані в одному номері «Селезького аграрія». Таким чином можна було продемонструвати повну картину економічного важливих показників серед наших людей, порівняти умови одного банку з іншим, а також маніпуляції та ведення рахунків. Цю ідею прихильно сприйняли представники кас Райфейзена та всі присутні на загальних зборах аграрних гуртків» [5]. Безперечно доступ до аналітики, до зведених таблиць тарифів всіх кредитних установ краю, було необхідним базисом прийняття рішень селян, в разі залучення ним банківських позик.

Інформували членів організації про актуальні статистичні показники, так: «Експорт і імпорт вершкового масла в Австрії в 1898 році, згідно зі звітами статистичного відділу при міністерстві торгівлі, становив: імпорт 83 500 кг (брутто) на суму 64 295 злотих, експорт 4 133 600 кг (брутто) на суму 3 546 326 злотих. Різниця експорту та імпортом становить, таким чином, 4 050 100 кг

брутто. Експорту та імпорту в Німеччини також за 1898 рік: імпорт 10 527 600 кг, експорт 3 703 800 кг. Таким чином, експорт був на 6 823 800 кг менше імпорту» [6]. Отже, подібні інформаційні фрагменти, мали підштовхнути, читачів-виробників масла до висновку, що саме Німеччина є країною з значним експортним потенціалом і пошук каналів збуту власної продукції до цієї країни має перспективу.

Надавали практичні рекомендації з огляду на передові технології: «Хто навесні чи восени не угноював свої луги, той, мабуть, розпізнає по рідких і поганих травах, що погано зробив. Давайте виправимо це зараз. Найкраще для цього підходить калійні добрива. Користь буде помітна вже цього року, а за рік ефект буде ще більшим, тому що калійні добрива діють до третього року. Члени аграрних гуртків в Навсі та інших гуртків у передгір'ї Яблонкова повідомляються, що калійні добрива зберігається в Навсі» [7]. Подібні поради, були одночасно поштовхом ефективного використання землі, збору більших об'ємів врожаю з гектару. Поради були детальними і мали характер інструкції до використання та координат місця закупівлі товару.

Емоційного забарвлення надвали приїзду столичного чиновника, в роки здобуття незалежності Польщі та передавали данну емоцію всім читачам-членам аграрних товариств: «Для роботи! Працювати, разом працювати, Працювати – це наша зброя! Наші газети писали, що до нас приїжджав заступник міністра сільського господарства пан Зигмунт Хмелевський, колись колишній австрійський уряд прислав до нас заступника міністра, чи цей уряд відчував потребу сілезького фермера так глибоко, як наш нинішній польський уряд, який прислав до нас одного з найсильніших своїх членів? Те, що наш польський уряд посилав пана заступника міністра, безсумнівно, має для нас, хліборобів і аграрних гуртків ілковито більше значення, ніж приїзд навіть найбільшого австрійського сановника. Він приїхав, щоб розповісти нам, чим є Тішинська Сілезія для Варшави, для решти Польщі, чого чекають наші співвітчизники з півночі та сходу від сілезького фермера, він приїхав, щоб показати нам, яким шляхом нам йти. Нам треба взятися за руки і в ім'я любові до нашої спільної батьківщини, з нашими спільними інтересами, йти вперед, високо, тримаючи світильник хліборобської освіти. Вся Польща дивиться на нас, на нас і на наших братів із Верхньої Сілезії та Познані, бажаючи наслідувати приклад того, як важко і постійно працювати

треба не тільки для того, щоб залишитися на цій святій землі, але й для того, щоб зростити цю землю з усією дбайливістю і майстерністю» [8]. Як бачимо, діяльність організації не обмежувалася профільним аграрним напрямком, але і лунали сентенції політичного характеру, які за своїм характером були направлені на творення позитивного образу нової польської влади в Варшаві, ніж на вирішення конкретних профільних проблем організації.

Розглянемо процес обговорення нових реформ в структурі організації, так на нараді 9 серпня 1919 р. головною темою якої був проект «примусової професійної освіти аграріїв» від уряду країни. Дане питання обговорювалося «з огляду на всі переваги, але не оминаючи і сторони, які були не обов'язково позитивні». Згідно пропозицією кожна людина, яка бажала займатися діяльністю переважно сільськогосподарського характеру, мала показати сертифікат про закінчену сільськогосподарську школу. Дану позицію оголосив на засіданні представник влади віце міністр сільського господарства п. Хмелевський, за допомогою коротких та чітких слів, які досягли розуму та серця аудиторії, наголосив, що запровадження подібної організації в планах варшавського уряду є «вимушеною потребою часу». Також заступник міністра категорично окреслив, що «до такої святині, як земля має тягнутися лише рука професійного, освіченого хлібороба» [9]. Таким чином, нові постулати польського міністерства доносились до громадських об'єднань селян особисто представниками влади. Питання виносилося на обговорення, з фіксуванням позицій членів організації, їх схвальних думок, та негативних відгуків.

Діяльність аграрних товариств та їх безпосередніх осередків ставили за мету постійну оптимізацію процесу реалізації сільськогосподарської продукції. Так, на засіданні Загальних Зборів аграрного гуртка в Дембовці від 10 серпня 1919 р. Були прийняті такі постанови:

1. Збори вимагають вільної торгівлі поросятами і дозволу скотарям продавати поросят удома, щоб уникнути втрати часу та транспортних витрат;

2. Зібрані вимагають вільної торгівлі картоплею і дозволу на доставку картоплі до Тішина, «оскільки Дебовець і Костковіце, як гміни на кордоні Бельського повіту, змушені були досі возити картоплю на залізничну станцію в Сочуві, а міг доставляти картоплю безпосередньо до Тішина, як для споживачів, так і для виробників,

з більшою перевагою» [10]. Отже, оптимізація виявлялась в зменшенні витрат на логістику, корегуванні маршруту доставки та зменшенні часових витрат на реалізацію продукції.

В умовах новоутвореної в 1918 році національної польської держави на Загальних зборах аграрних гуртків, які відбулися в суботу 19 липня 1919 року в залі Національного дому в Тішині за участю делегатів гуртків. Збори відкрив д-р. Мічейда та зазначив, що «нинішні загальні збори проходять у цілком змінених умовах. Те, що досі було мрією та ідеалом усіх поляків, здійснилося. Ми у вільній, об'єднаній Польщі, під польським урядом у Варшаві та Національною радою, урядом і парламентом, обраними волею народу. Організація закінчила минулий рік з прибутком у сумі 11221,90 крон, який знаходиться в розпорядженні загальних зборів, а частина виручки, особливо отриманої від продажу цінних паперів, була зарахована до валютного резерву, в сумі 43387,50 крон» [11]. В позитивному тоні висловлюється доповідач про політичні зміни в регіоні і утворені суверенної польської держави. Вважав, що дана подія вплине на організацію з кращої сторони. Також було процитовано, про фінансові показники організації, дохідну частину та резерв. Таким чином, початок 1919 року для організації, з огляду на слова доповідача, був періодом активізації гуртків та підйому вмотивованих починань.

На шпальтах часопису «Рольник» повідомлялося про знакову подію 1918 року в краї, так: «Найважливішим актом минулого року було створення сільськогосподарсько-торгівельного товариства «Жемья» в структурі нашого аграрного товариства, яке також спирається на каси Райфайзена та інші польські фінансові установи, і перебирає весь товарний напрям аграрних гуртків» [12]. Як бачимо організація еволюціонувала та відозмінювалася, створюючи нові структурні підрозділи, дочірні компанії.

Готівковий рух у липні 1919 р. до центральної каси надійшло 5 506 247'43 крон в якості членських внесків і 2 900 крон як доходи від погашених позик [13]. Як бачимо, касові обороти переважно відбувалися за рахунок членських внесків, які і були основним джерелом доходів організації. Отже можемо констатувати, що спілка діяла за принципом самофінансування.

Аналізуючи звіт засідання Головної управи товариства від 30 серпня 1919 року звернемо увагу на основне питання порядку денного, так: «в першу чергу розглядалося питання про проект

запровадження обов'язкового навчання в фахових аграрних школах. Для розвитку цього проекту було вирішено звернутися до пана інспектора Б. Гецького, який би підготував законопроект в співпраці з комісією у складі: п.Гецького, п. Міхаліка, Бузека, Шьтвєртня, Кароля. Підготовлений таким чином проект буде поданий на ухвалення до Національної Ради або Сейму» [14]. Отже, подібні ініціативи в організації доходили до логічного завершення, з формулюванням прозорої процедури реалізації.

Окремим напрямком діяльності гуртків була допомога польській армії в воєнні роки (1919 р.), так: «за поставлену продукцію військові сплачують такі ціни: за сіно лучне 50–60 крон, конюшина 75–90 крон, овес 140крон, солома пряма 60 крон» [15]. Як бачимо з боку товариства польські військовики забезпечувалися фуражем, необхідним для кавалерії за збалансованими цінами.

Діяльність функціонуючого в межах товариства Спілкових кас ощадності і позичок прослідкуємо через звіт про майновий стан станом на 31 грудня 1918 р. осередку в Явоже. Актив балансу: готівка – 3490'03 крон, військові позики – 116 078'50 крон, адміністративні витрати – 285 крон, надані кредити – 80 473 крон, а) резервний фонд – 2008'16 крон, внески на депозити – 116 259'11 крон, частка в «Жемья» – 2000 крон., прострочені відсотки за кредитами а) звичайні 5748'41 крон б) військові – 1127'50 крон в) у «Жемья» – 33'30 крон. Всього – 328,163'01 крон. Пасив: резервний фонд 3882'64 крон, внески учасників – 1660 крон, ощадні внески – 321 536'88 крон, податкова заборгованість – 330'42 крон, чистий прибуток 743' 07 крон. Загалом: 328 163'01 крон [16].

Для порівняння в подібному осередку в насленому пункті Кічиці фінансові показники виглядали наступним чином:

Актив: готівка 683'08 крони, військові позики – 22,518'70 крони, адміністрація 120 крон, резервний фонд – 816'97 крон, акції 400 крон, позички – 37 485 крон, участь в «Жемье» – 2000 крон, прострочені відсотки по кредитах а) звичайні 1973'19 крон, б) військові позики 390'79 крон в) в «Жемье» – 33'30 крони. На депозиті – 6900 крон. Разом 73321'85 тис. Пасив: резервний фонд – 816'97 крон, ощадні внески – 61661'75 К. кредити на поточних рахунках – 2754'01 крон, податкова заборгованість – 58'60 крон, невикладена винагорода – 240 крон, депозити в цінних паперах третіх осіб – 6900 крон. Разом 72991'33 крон, чистий прибуток –

330'52 крон [17]. Як бачимо фінансовий стан організації є збалансований, дебет відповідає кредиту. Даний осередок активно інвестував фінансові засоби, вкладав кошти на депозити в банках, надавав позики польській армії, таким чином активно використовуючи всі існуючі фінансові інструменти маніпуляцій з капіталом.

Проводили компоративний аналіз, проводили паралелі польського аграрного сектору із еквівалентами сусідніх економік – «Є країни, де вміють господарювати набагато краще за нас, вони збирають по двадцять «метричних», а то й більше пшениці з морга (0,56 га), в той час як у нас коли десять, то вже вдалий рік. В інших місцях вони збирають понад 200 «метричних» картоплі, в нас і половини від цього нема або дуже рідко. Таким чином, простий розрахунок показує, що вмілий фермер може досягти з одного морга землі стільки ж або навіть більше, ніж навіть з двох інших. Причиною цього є не досить старання і уміла робота на землі» [18]. Отже, подібні порівняння мали на меті продемонструвати селянину реальні можливості прибутку від землі, наводили приклади, намагалися змотивувати, що в свою чергу мало значно підвищити економічні показники аграрної галузі польського краю взагалом.

Активно застосували демократичні інструменти, а саме анкетування членів організації, при кадрових змінах, так: «оскільки комітет, обраний під час опитування(анкетування), скликаного для врегулювання питання сертифікації молока 26 жовтня цього року, дійшов певних висновків щодо цього питання, Товариство організовує нове опитування 30 листопада цього року в Національному домі о 10 ранку» [19].

Активно комунікували центральний осередок організації і регіональні центри з метою збору аналітичного матеріалу, щодо результатів запровадження експериментальних, нових сортів посівного матеріалу, так: «Підгузькі гуртки, які отримали навесні насіння льону, закликаються підготувати детальний звіт їх розподіл між членами, а також звітувати про вирощування, зростання, збір і подальше використання льону. Гуртки, які не виконають цю вимогу до 15 грудня цього року, наступної весни при розподілі матеріалу враховуються не будуть» [20]. Як бачимо, центральне керівництво намагалося проводити жорстку адміністративну політику

в даному питанні, намагалися дисциплінувати підзвітні підрозділи за допомогою економічних важелів.

Висновки. Отже, ще у другій половині 19 ст. у Тішинській Силезії почало зростати почуття національної ідентичності слов'янського населення. Наприкінці XIX століття Тішинська Силезія та Північна Моравія (рудники, металургійні заводи, залізниці, обробна промисловість) стали великим промисловим регіоном, що призвело до значних міграційних рухів та зростання населення регіону з підвищенням польсько-чесько-німецької перманентної конфліктної ситуації.

З зростанням робочих місць в промисловості в край до 1910 року прибули понад 57 000 поляків з Галичини, з Богемії та Моравії понад 25,6 тис. чехів і лише 2 тис. німці. Переселення поляків з Галичини спричинило тимчасові зміни в національних відносинах у регіоні, з переходом ініціативи до польської громади. Незважаючи на зростання промисловості регіону, край був переважно аграрним і польська громада лишалася, в першу чергу об'єднанням фермерів.

Саме в таких умовах зародився аграрний громадський рух польської громади краю на чолі з його лідером – «Товариством аграріїв Тішинського князівства», яке проводило інтенсивну діяльність у галузі сільськогосподарської освіти, пропагувало серед польських фермерів сучасні форми господарювання. Реалізовувало свою діяльність в нестандартних формах, зокрема організовуючи фермерські екскурсії до передових господарств краю.

Випускали газету Силезький аграрій (Rolnik Śląski) на яку була покладена задача сприяння модернізації в сільському господарстві регіону та залученню селян до здобуття фахових знань, публікуючи статті присвячені цим питанням.

Товариство також підтримувало партнерські економічні інституції регіону, які також мали на меті розвиток економічної культури польського фермерства, до яких належали Об'єднання аграрних товариств та Школа сільських господарів.

З метою реалізації поставлених завдань формувалася розвинена мережа агрогуртків, які обслуговували локальні фермерські господарства, які знаходили в даних установах консультації з актуальних питань, доступ до закупівлі механізації та добрив за вигідними цінами. Також на базі даних осередків проводилися лекції дотичні до аграрної теми.

Список літератури:

1. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego № 10, 1899, s. 3.
2. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego. № 10, 1899, s. 73.

3. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 10,1899, s. 74.
4. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 10,1899, s. 75.
5. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 10,1899, s. 76.
6. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 10,1899, s. 80.
7. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 11,1899, s. 88.
8. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 14,1919, s. 1.
9. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 14,1919, s. 6.
10. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 14,1919, s. 7.
11. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 14,1919, s. 10.
12. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 14,1919, s. 11.
13. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 14,1919, s. 11.
14. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 16,1919, s. 200.
15. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 16,1919, s. 200.
16. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 16,1919, s. 203.
17. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 16,1919, s. 203.
18. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 12,1921, s. 335.
19. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 22,1907, s. 271.
20. Rolnik Szląski: organ Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego, № 22,1907, s. 271.

Prykhodko M.M. THE ACTIVATION OF THE AGRICULTURAL COOPERATION OF THE POLES OF AUSTRIA-HUNGARY IN THE FIRST QUARTER OF THE 20TH CENTURY IN THE CONTEXT OF THE ACTIVITIES OF THE “AGRARIAN SOCIETY OF THE TYSHYN PRINCIPALITY”

The agrarian societies of Tiszyn differed in the conditions of the specific region of Austria-Hungary, so «When we ask people outside Tiszyn Silesia what they associate with Tiszyn, more than 80 percent answer that they associate the word «border» with the region. The border provides a certain openness, contact with other cultures, languages, both at the level of private emotions and at the level of historical or political experience. Therefore, it was multiculturalism that characterized the region, in the conditions of which each ethnic group independently created and developed institutions of civil society.

The analytical material for this article consists mainly of those published in the first quarter of the 20th century issues of the magazine «Silesian Agrarian» (Rolnik Szląski).

In the article, an attempt is made, based on the materials of the magazine of the researched society, to trace the actual problems of the agrarians of the region, in view of which the public discourse took place, within which the questions highlighted in the columns of the magazine were formed and raised.

In the article, the reflections of the author team of the magazine are consistently dispersed, as a monologue, as an address, as an appeal of the intellectual center of the agrarian movement of the region to its followers – farmers who belong to the Polish community.

In the light of these publications, the relation of the contemporary Polish social movement to the increase in the efficiency of Polish farming is considered.

The narrative was analyzed (it was revealed how the past, present and future were perceived, what tasks were seen in this space by the Polish community), on the basis of which the contemporary code of human behavior of Poles in a multi-ethnic social region, in the absence of a national state, is outlined.

Important aspects of the article are the struggle for the Polish role in the agriculture of the region and the modernization of Polish agricultural enterprises, through the improvement of technology, the use of modern financial instruments, economic mechanisms and self-education.

It was observed that this idea of self-improvement was the basis of the Polish press of that time, positioned as a special panacea for preserving the Polish agricultural market in the era of increased competition with German and Czech farming.

It was found out that the agricultural societies that arose, using consultations in the field of agriculture, tried to reverse the unfavorable trend for the Poles, which was expressed in a technical loss in the competition with the German farmers of the region, who gradually seized land areas in West Prussia.

Key words: civil society, social movement, cooperation, Tyszyn Silesia, Austria-Hungary.